

OVER WOKE

BART
DE WEVER

*over
woke*

INHOUD

	<i>Voorwoord</i>	7
I	<i>Het postmodernisme</i>	13
II	<i>De aanval op wie wij waren</i>	21
III	<i>De aanval op wie wij zijn</i>	37
IV	<i>De nieuwe apartheid: daders en slachtoffers</i> .	47
V	<i>Vrijheid wordt de vijand</i>	69
VI	<i>Instorting van het vooruitgangsgeloof</i>	79
VII	<i>Geopolitieke blindheid</i>	89
VIII	<i>De neoliberale ontsporing</i>	97
	<i>Tot Slot</i>	107
ANNEX	<i>Woke aan onze universiteiten</i>	113

I

Het postmodernisme

De homo sapiens is de enige soort op aarde die echt abstract kan denken. De mens kan zich zaken verbeelden en die vervolgens fysiek en mentaal tot realiteit verheffen. Zoals briljant beschreven door Yuval Harari is het de scheppende kracht van deze cognitieve revolutie die ons deed loskomen van onze biologische mogelijkheden en ons tot rentmeesters van de planeet heeft verheven.

Het beginpunt van het gebruik en de groei van onze scheppingskracht is de vorming van gemeenschappen op basis van een verbeelde identiteit. Mensen zijn veel grotere groepen gaan vormen dan er op basis van louter verwantschap mogelijk is. Daaruit groeiden steeds complexere en grootschaligere samenlevingen.

Het kunnen delen van een abstracte identiteit is een gave die banden smeedt tussen mensen die elkaar persoonlijk totaal niet kennen en misschien zelfs nooit zullen ontmoeten.

Harari definieert drie grote drijfmotoren in de weg van de mens naar unificatie.

De eerste is geld. Het is slimmer ruilhandel te drijven met een naburige stam dan oorlog te voeren. Economische relaties scheppen banden tussen mensen. Allicht is geld vandaag de meest unificerende en zelfs globaliserende factor van de gehele mensheid.

De tweede factor is godsdienst. Een medegelovige is niet langer een totale vreemde, want je kent en deelt de moraal-filosofische uitgangspunten waarin de andere gesocialiseerd is, alsook het gedrag dat daarop gebaseerd is.

Zeker de drie abrahamitische godsdiensten hebben binnen de mensheid enorme groepen over elkaar gesmeed. Vanzelfsprekend waren er binnen en tussen die groepen geregeld conflicten, maar de unificerende kracht van religies is onmiskenbaar. Voor ons in Europa is de God van het christendom historisch ongetwijfeld diegene die op de erfenis van de Romeinen de grondlaag van de Europese identiteit heeft gelegd. Ook in het verlichtingsdenken klinkt de erfenis van het christendom verder door. Maar het verlichtingsdenken zet uiteraard wel een doorlopend proces van ontkerstening in gang in Europa.

Vandaag is de God van het christendom vooral een gezellige God geworden die chocolade brengt met Pasen en zorgt voor een spirituele sfeer tijdens de kerstdagen. Het is voor velen ook een heel persoonlijke God geworden die ver staat van wat de kerkelijke leer formeel voorschrijft.

Nietzsche plaatste bij deze evolutie een belangrijke waarschuwing met de bekende uitspraak 'God is dood!'. Dat was niet zozeer een exclamatie van vreugde, dan wel een appel tot de mens om te beseffen dat hij dan op eigen kompas zou moeten gaan varen. Je kan immers nog een tijd doorvaren op het geërfde morele kapitaal, maar daarna dreigt het nihilisme.

Gelukkig ging het wegwijnen van het christendom historisch gepaard met de opgang van de derde factor in de eenmaking van de mensheid: de natiestaat gebaseerd op de principes van de verlichting.

De Franse Revolutie is een scharniermoment waarop het ancien régime – met een samenleving gebaseerd op God, traditie en standen – begint over te gaan in de moderniteit: onze samenleving en gemeenschapsvorming gaan meer en meer berusten op ratio, burgerlijke rechten en vrijheden en volkssoevereiniteit.

De liberale burgerdemocratieën van Europa zullen bovendien in de 19de eeuw de hele aardbol gaan overheersen. Daarmee verspreidden ze de westerse beschaving. We weten nu dat het imperialisme fout was, maar onmiskenbaar heeft dat een erfenis nagelaten die tot vandaag unificerend werkt. Harari noemt derhalve het nationalisme een triomf over de xenofobie. In zijn ideale vorm verenigt nationalisme mensen immers rond een aantal gedeelde principes en doelen, waardoor het solidariteit en samenwerking fundeert.

In de 20ste eeuw belandt echter na God ook de natiestaat in de lappenmand. Sterke natiestaten gingen zich immers vereenzelvigen met een ideologie met universele prentie: het kapitalisme, het communisme en het nazisme. De Tweede Wereldoorlog met Auschwitz en de Koude Oorlog met de Goelag waren daarvan de gevolgen.

V

*Vrijheid wordt
de vijand*

‘De andersdenkende mag de andere niet de mond snoeren, anders zal hij hem op zijn beurt ook ooit de mond snoeren en verdrukken. Telkens wanneer hij er zich toe verlaagt een mening te onderdrukken in plaats van haar te weerleggen, moet die beseffen dat zijn eigen opinie ooit ook zal onderdrukt worden. Laat de doctrines ontstaan en ontwikkelen zonder obstakels, we dienen slechts de vrijheid te verdedigen als die alleen geldt voor alle burgers. Ook die van diegene die een doctrine hebben die volkomen tegengesteld is aan de onze.’

De woorden van de 19de-eeuwse journalist Louis De Potter, sleutelfiguur in de revolutie van 1830, verdienen het om in marmer te worden gekapt. Vrijheid en gelijkheid zijn de twee kernwaarden van de verlichting en vormen het kompas waarop onze samenleving koers moet houden. Het zijn de hoekstenen onder het ontstaan van zowel de moderne natiestaten, de liberale burgerdemocratieën als uiteindelijk de welvaartsstaten: de sleutelementen waarmee het Westen een nooit eerder gezien niveau van collectieve welvaart en individuele autonomie bereikte.

Vrijheid en gelijkheid zijn echter geen natuurlijke vrienden van elkaar. Ongebreidelde vrijheid leidt niet tot gelijkheid, maar tot het recht van de sterkste. Vrijheid en gelijkheid functioneren enkel samen indien ingebed in een gemeenschap van normen en waarden. Met de ontsporing van de Franse Revolutie nog in het recente geheugen, beseften onze grondwetgevers dat maar al te goed. De Grondwet van 1831 werd dan ook voorzien van de nodige beschermingen voor de burger tegen het staatsgezag. Op die

manier creëerde de Grondwet de ruimte waarin individuen en groepen maatschappelijk en politiek actie konden voeren om tot een gelijkere samenleving te komen. Denk maar aan de Vlaamse Beweging, de beweging voor vrouwenstemrecht of de sociale bewegingen.

Naarmate de samenleving democratiseerde en de nachtwakersstaat, waar de overheid zich slechts minimaal bemoeide met de burgers, veranderde in de welvaartsstaat, evolueerde ook de rechtsstaat. Naarmate de overheid meer en meer sociaaleconomisch tussenkwam in het leven van de burgers, ging de burger zich niet alleen meer tot de rechtbank wenden om beschermd te worden tegen het optreden van de overheid, maar juist om een optreden van de overheid af te dwingen. De rechtsstaat veranderde in een aansprakenstaat.

De democratisering zorgde er dan weer voor dat steeds meer groepen hun visie op wat goed en fout is probeerden te verankeren in de wetgeving en dus toetsbaar te maken voor een rechtbank. Het slachtofferdenken van het postmodernisme duwde vanaf de jaren 1980 een hele trein van non-discriminatiewetgeving in gang. In 1981 werd de racismewet gestemd die personen en groepen beschermt tegen handelingen en gedragingen van anderen die hen discrimineren op grond van nationaliteit, ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische afstemming. Het uitingsdelict is aanzetten tot haat of geweld wegens een van die kenmerken. Daarna werden antidiscriminatiewetten toegevoegd met criteria als leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat,

geboorte, vermogen, politieke overtuiging, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een fysieke of genetische eigenschap, sociale afkomst, geslacht, seksisme en taal.

Daarmee is een totale ommekeer gerealiseerd ten aanzien van 1831: van de bescherming van uitingen van een burger naar de bescherming tégen uitingen van een burger. Tot daar uiteraard geen probleem, niemand hoeft het te pikken dat een medeburger, laat staan de overheid, hem discrimineert op de voornoemde gronden. In flagrante gevallen van discriminatie door handelingen zal ook niemand moeite hebben met een gebeurlijke veroordeling, uitgenomen extreemrechts.

Maar voor loutere opinies ligt dat toch heel anders. Met aanzetten tot haat als criterium voor een uitingsdelict heeft men de rechtbanken in een politieke rol geduwd. De beoordeling of een uitspraak in een welbepaalde context en met een welbepaald opzet een aanzet tot haat is, is immers van morele aard. De breuk met 1831 en met de verlichting werd vervolgens nog vergroot door overheidsinstellingen als Unia op te richten die zich specifiek met de discriminatie van slachtoffergroepen bezighouden en die in rechte mogen treden. Van een bescherming tegen de overheid belanden we daarmee immers in een vervolging door de overheid, exact waar De Potter voor waarschuwde.

Ik doe inhoudelijk nadrukkelijk geen uitspraak over de feiten die Bart De Pauw ten laste werden gelegd voor de rechtbank en waarvoor hij deels werd veroordeeld. Maar dat een door de overheid gefinancierde instelling, in casu

VIII

*De neoliberale
ontsporing*

Geen enkele postmodernist of wokist zal zichzelf zien als een bondgenoot van het neoliberalisme. Toch is het precies dat wat ze zijn. Het wegvallen van God en de natie doet immers alleen nog het geld overblijven als unificator van mensen en de mensheid.

De postmoderne afkeer voor de verbeeldende kracht van God en natie ging gepaard met een steeds verder gaande verbeelding op vlak van geld. In 1971 kwam er een einde aan het Bretton Woods-akkoord, dat sinds 1944 de waarde van de dollar koppelde aan een vaste hoeveelheid goud en andere munten binnen het akkoord, waaronder de Belgische frank, vastklikte aan de dollar.

De Amerikaanse overheid begon eind jaren 1960 immers grote tekorten op te bouwen, mede door de oorlog in Vietnam. De goudreserves raakten uitgeput en handels-tekorten stapelden zich op doordat de dollar overgewaardeerd werd. De toenmalige Nixon-administratie besloot om de goudstandaard los te laten, waardoor de dollar niet langer op een vaste en tastbare manier gedefinieerd werd. Ons monetaire systeem draait sindsdien in essentie op verbeelding. De waarde van munten wordt sindsdien louter nog uitgedrukt ten opzichte van elkaar, op de zwevende wisselkoers.

Voor olie-exporterende landen was een dalende dollar, de munt waarin olie verhandeld werd, niet fijn. De spanning rond de Yom Kippoer-oorlog werd gebruikt om een eerste olieschok uit te lokken, waardoor de al opgelopen inflatie in het Westen na de devaluatie van de dollar nog toenam.

De Amerikaanse Centrale Bank moest de rente bruusk optrekken om de inflatie te temmen. Dat lukte, maar de economie leed onder deze noodgedwongen verstrakking van het monetaire beleid.

Omdat nationale afzetmarkten in het Westen slabakten, keken steeds meer producenten over de grenzen. Een revolutie in het zeevervoer met het massale gebruik van containers deed de internationale handel toenemen, alsook de concurrentie. Onder Reagan en Thatcher werd de politiek van de vrije markt sterk vooropgesteld. Regulering werd afgebouwd, sectoren werden geprivatiseerd. Beide leiders staan vaak te boek als de wegbereiders van het neoliberalisme. Dat klopt deels, maar het is pas later, tijdens de Clintonjaren, dat het hek helemaal van de dam zou gaan.

In 1999 ging immers de Glass-Steagall Act op de schop. Die was ingevoerd in 1933 naar aanleiding van de Grote Depressie en verplichtte banken om hun klassieke commerciële praktijken te scheiden van hun investeringspraktijken, waar veel meer risico's aan verbonden zijn. Voor vele analisten is het schrappen van die verplichte scheiding een van de belangrijkste oorzaken voor de financiële crises van een decennium later.

Twee jaar later, in 2001, trad China toe tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO), een historische gebeurtenis. De toetreding vormde het summum van een tijdperk waarin ingezet werd op ongebreidelde globalisering. Het credo was vrij verkeer van goederen, personen en geld. Grensoverschrijdende instituten werden steeds machtiger:

in Europa de Europese instellingen, op wereldvlak organisaties als het IMF, de OESO en de WTO.

De globalisering en het openstellen van steeds meer landen tot de wereldmarkt heeft onmiskenbaar positieve gevolgen gehad. In China zijn honderden miljoenen mensen opgeklommen tot de middenklasse. Ernstige armoede, uitgedrukt in het rondkomen met minder dan een dollar per dag, ging wereldwijd in geen enkele periode van onze geschiedenis zo achteruit.

Ook de westerse consument kon genieten van steeds goedkopere producten. De prijzen van televisietoestellen, computers en andere hebbedingen daalden. Multinationale ondernemingen verschoven de productie van heel wat zaken immers naar lageloonlanden. Het materialisme begon in onze samenleving aan een ongebreidelde opmars. Consumentisme kreeg een bijna metafysisch karakter, de weekendbijlagen van onze kranten werden steeds dikker met quasi evangelische beschrijvingen over de ultieme eet- of reiservaring. Het financiële kapitalisme organiseerde zich zonder grenzen en richtte zich op het aanleveren van grenzeloos veel geld.

De verschuiving van productieprocessen naar lageloonlanden had in het Westen evenwel een ingrijpend maatschappelijk effect, aangezien een groot deel van de binnenlandse maakindustrie razendsnel verdween. Het verlies aan jobs werd deels opgevangen door een diensteneconomie uit te bouwen of door de creatie van overheidstewerkstelling. Maar de toegevoegde economische waarde van die nieuwe

ANNEX

*Woke aan onze
universiteiten*

Inleidend

Toen ik in 1990 mijn opleiding tot historicus begon aan de Universiteit Antwerpen, kreeg ik enkele van de belangrijkste vakken van de mediëvist Raymond Van Uytven zaliger, een professor met een grote wetenschappelijke renomme maar met een staalharde reputatie als lesgever en examiner. De man begon zijn eerste les met het hardop overlopen van de namen van de kersverse studenten. Bij elke naam probeerde hij een cynisch commentaar te verzinnen dat vaak verwees naar de kans dat de betrokken student zou falen: ‘Frédéric Destoop... de stoop, die gaat hier te water totdat hij breekt’, in dat genre. Studentes hadden bij Van Uytven ook niet altijd een streepje voor en bijwijlen liet hij tijdens de les zijn opinies weinig subtiel doorschemeren: ‘Gelijkekansenbeleid aan de universiteit, daardoor kan nu de domste trut ook professor worden’, in dat genre. Tijdens de lessen middeleeuws Nederlands duidde hij lukraak studenten aan om stukken tekst voor te lezen en om te zetten in hedendaags Nederlands. Als dat niet lukte, kon hij bijwijlen in een Bijbelse driftbui ontsteken. Op een keer had hij woedend een student tussen de boekenrekken van het seminarie-lokaal gestuurd om een woord op te zoeken. Maar de jongen was zo geïntimideerd dat hij niet meer van tussen die rekken durfde te komen. In het tweede semester begon er een nieuw vak van Van Uytven, maar de professor had zich van aanvangsuur vergist en stond een kwartier te vroeg in de aula. Toen wij binnenstroomden, was hij al purper aangelopen en ontstak hij in een homerische tirade. We keken naar elkaar, maar niemand durfde het aan om Van Uytven tegen te spreken.

De rest van het jaar verschenen we spontaan iedere keer op het foute uur, want het was dat of riskeren om door Van Uytven te worden terechtgewezen. Als ik vandaag oud-studenten van toen terugzie, komen die anekdotes meteen naar boven en toveren ze een grote glimlach op het gezicht: ja, dat was nog eens een prof.

De tijden veranderen en die manier van lesgeven is ondenkbaar geworden, niemand zou er nog voor pleiten de onnavolgbare stijl van Van Uytven opnieuw te introduceren. Gelukkig zijn academische overheden zich steeds meer gaan bezighouden met de kwaliteit en de aard van pedagogie in de aula, met de feedback van de studenten over de lessen en over hun leven aan de universiteit en met het streven naar gendergelijkheid en meer diversiteit voor en in de aula's.

De vraag is echter of ook bij ons een woke ontsporing mogelijk is die zoveel universiteiten in de VS en elders in het Westen tot in hun kern heeft aangetast. De gedweë student die een professorale tirade ondergaat of stilzwijgend nogal belegen opinies van de lesgever aanhoort, is daar veranderd in het andere uiterste. Het Engelse neologisme *crybully* – een samentrekking van huilebalk en pestkop – is ervoor uitgevonden: studenten die zich door het geringste gekrenkt voelen en hun slachtofferschap meteen omzetten in negatieve acties. Denk aan de vegetarische studenten aan de universiteit van Cambridge die in 2019 eisten en verkregen dat een 17de-eeuws schilderij van Frans Snijders werd verwijderd, omdat er dode dieren op staan. De aanblik belette hen naar eigen zeggen te kunnen

eten. Om dat type student te krenken hoef je allang geen tirade meer af te steken, ze kunnen reageren op eender welke zogenaamde ‘micro-agressie’ met gevoelens van ‘onveiligheid’. Dat wil dus zeggen dat een lesgever door een mijneveld moet gaan waar ieder woord of gebaar, laat staan een door hem/haar gestelde vraag, het begin kan zijn van een polemiek en gedoe met de academische overheid. Lesgeven over figuren die niet passen in de woke slachtoffercultus kan al volstaan. Daarom geven lesgevers ‘*trigger warnings*’ als er iets aan bod zal komen wat mogelijk als aanstootgevend zou kunnen worden aangevoeld.

Dat is voor sommigen evenwel nog onvoldoende. Toen de Amerikaanse docente Erika López Prater aan Hamline University eind 2022 in haar college over islamitische kunst, na ettelijke *trigger warnings*, een 14de-eeuwse afbeelding van Mohammed aan haar studenten toonde – nota bene ter illustratie van het punt dat niet elke strekking binnen de islam verbiedt een afbeelding van de profeet te laten zien en dat er niet zoiets bestaat als één, monolithische islamitische cultuur – reageerde een studente geschokt. Ze vond dat ze ‘als een moslim, als een zwarte persoon’ niet gerespecteerd was. De universiteit communiceerde prompt dat er sprake was geweest van ‘onattent, respectloos en islamofobisch gedrag’ en dat respect voor moslimstudenten ‘zwaarder had moeten wegen dan academische vrijheid’. López werd aan de deur gezet.

Het eindpunt van deze evolutie is de ‘dekolonisering’ van de campussen tot ‘*safe spaces*’ waar studenten gewoon niet meer in aanraking komen met woorden of ideeën die niet

passen in het woke denken. Daarmee zou een universiteit haar pedagogische kernopdracht laten schieten, met name om – naar de woorden van Jonathan Haidt – studenten te leren van zich staande te houden in een wereld vol woorden en ideeën die ze nog niet kunnen beheersen.

Zo mogelijk nog erger is dat die universiteiten ook hun opdracht als wetenschappelijk kenniscentrum laten aantasten, aangezien men er zowel inzake de onderwerpskeuze als inzake de resultaten van het onderzoek dat er gevoerd wordt proactief rekening gaat houden met de woke perceptie ervan. Meer nog, in de humane wetenschappen is de deur opengezet om ideologie in plaats van wetenschap te bedrijven. In woke-gevoelige richtingen als genderstudies worden academici die vanuit de invalshoek ‘nature’ werken uiterst kritisch opgevolgd, terwijl er vanuit de invalshoek ‘nurture’ over gender soms pure ideologie wordt gepubliceerd.

In 2017 diende professor Peter Boghossian (University of Portland) met succes een paper in voor *peer review* onder de titel ‘The Conceptual Penis as a Social Construct’. De paper bevatte in pseudowetenschappelijke taal de stelling dat de penis een constructie is van de menselijke geest en verantwoordelijk kan worden gesteld voor de klimaatopwarming. Met deze provocatie wilde Boghossian de academische realiteit aan de kaak stellen waarin dit soort onzin door de mazen van het net glipt terwijl het in toenemende mate onmogelijk werd om in zijn aula nog inzichten aan bod te brengen die tegen het woke denken indruisten. Boghossian werd een paria aan zijn universiteit, in september 2021 nam hij ontslag.

Voor de annex die nu volgt over de toestand bij ons, heb ik geen omstandige research gedaan naar de Vlaamse universiteiten. Ik zal maar enkele elementen naar voren brengen die ik zie als knipperlichten die aanduiden dat het de verkeerde richting kan opgaan. Maar eerst wil ik een eresaluut brengen aan rector Luc Sels van de KU Leuven, die het tijdens de openingszitting van zijn universiteit in 2021 aandurfde zich duidelijk uit te spreken tegen de toenemende polarisering en de uitwassen van de *cancel culture* die de academische vrijheid en vrijheid van meningsuiting bedreigen. Sels wees daarbij ook op de ongezonde druk naar ideologische conformiteit aan sommige Angelsaksische universiteiten.

De academische vrijheid onder druk

Het toonaangevende academisch tijdschrift *Nature* nam recent de expliciete beslissing om zich het recht voor te behouden aangeboden wetenschappelijke studies niet te publiceren als de resultaten ‘minderheidsgroepen’ ongeweldig zouden kunnen zijn. Lees: liever geen wetenschap meer die bijvoorbeeld in het nadeel kan worden gelezen van mensen met een donkere huidskleur of niet-heteroseksuele geaardheid.

Het wereldwijde signaal dat hiermee gegeven wordt aan wetenschappers is dat ze in functie van hun carrière sommige wetenschappelijke onderwerpen beter links laten liggen. Er zijn ‘doe-maar-nietjes’ waar je beter niet eens aan begint zoals pakweg een studie naar het verband tussen IQ en etniciteit, een onderzoek over de relatie tussen